

Federatie van Nederlandse Trombosediensten
Nascholingsdag 15 april

Sanne Niemer – senior adviseur / projectleider bij Pharos

**Heeft u patiënten met beperkte
gezondheidsvaardigheden in beeld?**

Pharos – Expertisecentrum Gezondheidsverschillen

Missie
Het terugdringen van grote
gezondheidsverschillen.

Uitgangspunt
Gezondheid en kwaliteit van zorg voor
iedereen in Nederland.

Laagopgeleid? 4 jaar eerder dood, 15 jaar eerder ziek

LEVENSV ERWACHTING

Mensen met een laag inkomen
en lage opleiding leven

15 jaar
minder lang
in goede gezondheid

Lage opleiding

mannen met
een lage opleiding
leven :

5,8 jaar
korter

Laag inkomen

mannen met
een laag inkomen
leven :

8,2 jaar
korter

vrouwen met een lage
opleiding
leven :

4,3 jaar

vrouwen met een laag
inkomen
leven :

6,7 jaar

Relatie tussen opleiding, inkomen en gezondheid

Slechtere uitkomsten van zorg

- Later in zwangerschap onder controle
- Kanker wordt later ontdekt
- Niet adequaat behandeld voor diabetes met standaardzorg volgens richtlijn

Ongezondere leefstijl

- Roken 2 keer zo vaak
- Hebben 3 keer zo vaak obesitas.

feit

Meer medicijnen

- Hoe lager opgeleid, hoe meer voorgeschreven medicijngebruik
- >50% van patiënten in apotheek heeft moeite met begrijpen en onthouden van informatie

Vaker (chronische) aandoeningen

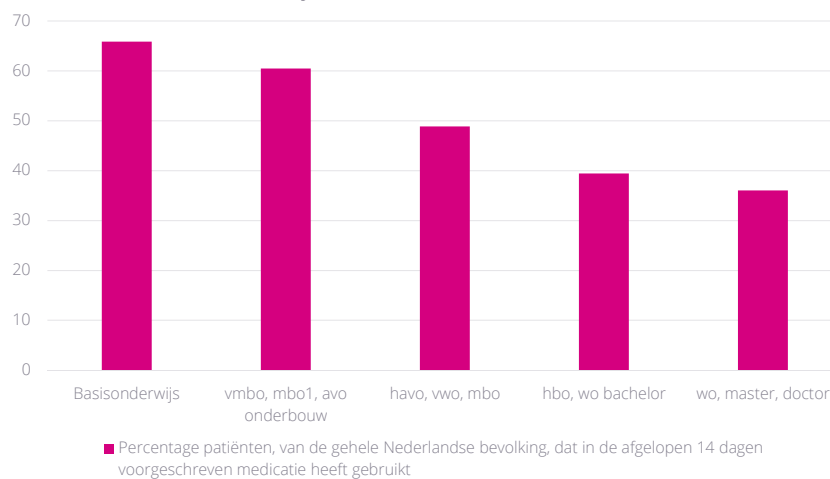
- Hebben 5 keer zo vaak COPD
- Hebben 6 keer zo vaak diabetes
- Kampen 3 keer zo vaak met depressie

Meer armoede en schulden, STRESS

- 81% van de mensen met schulden heeft gezondheidsklachten
- Chronisch zieken hebben 2 keer zo vaak schulden

PHAROS

Voorgeschreven medicijngebruik in de afgelopen 14 dagen, naar onderwijsniveau, in 2016 (bron: CBS Statline)

PHAROS

Vraag 1

Hoeveel procent van de volwassenen is laagopgeleid?

A: ca 20%

B: ca 30%

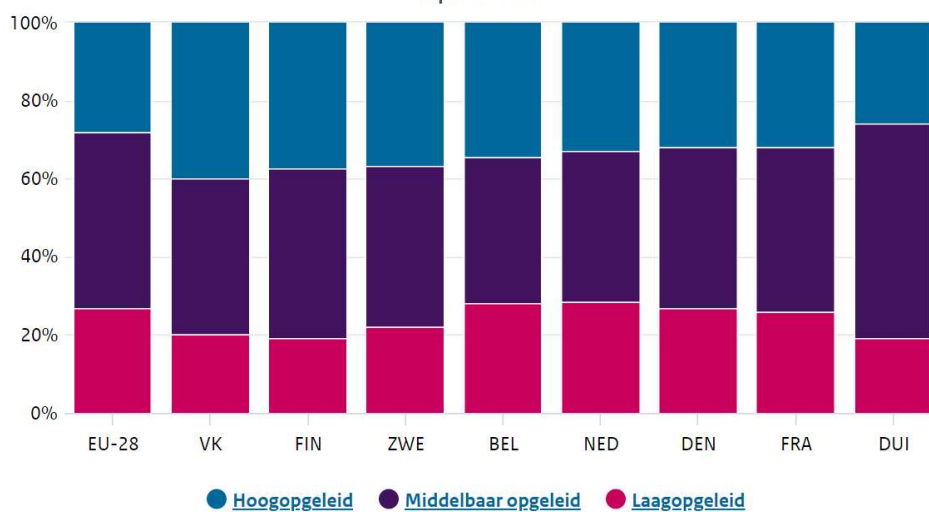
C: ca 40%

PHAROS

Onderwijsniveau internationaal vergeleken: 15- tot 75-jarigen (2019)

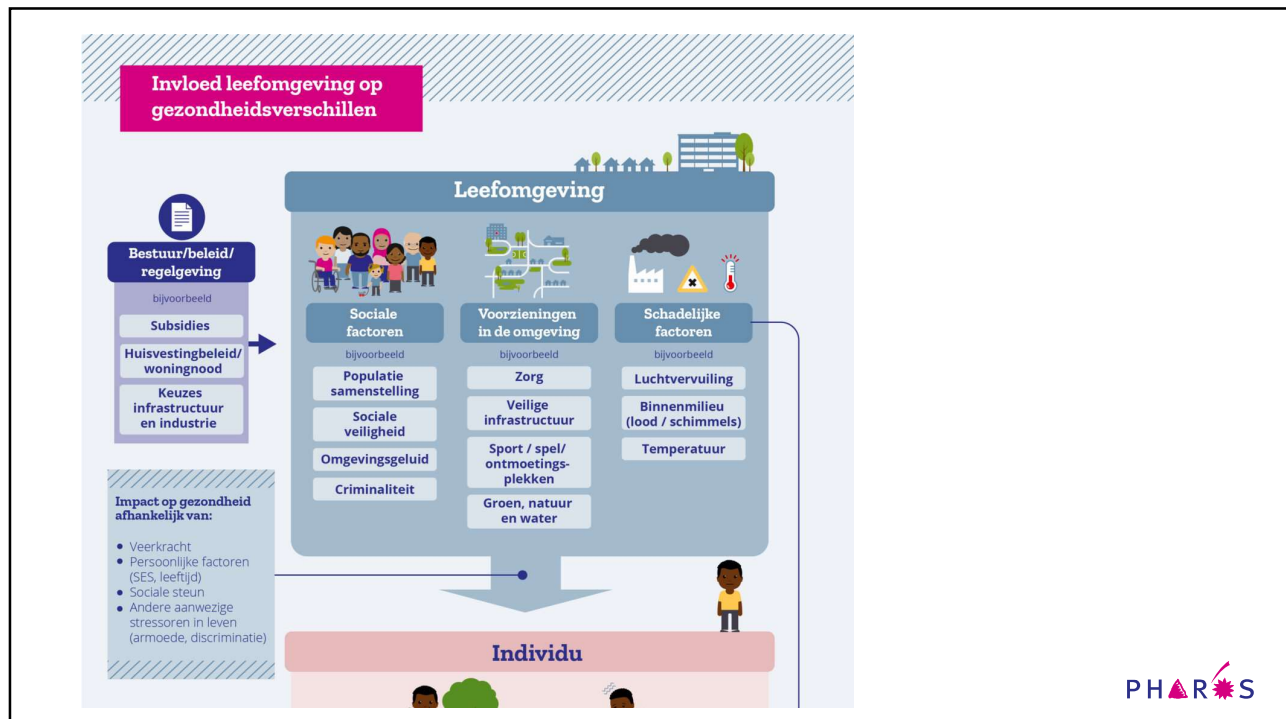
In procenten

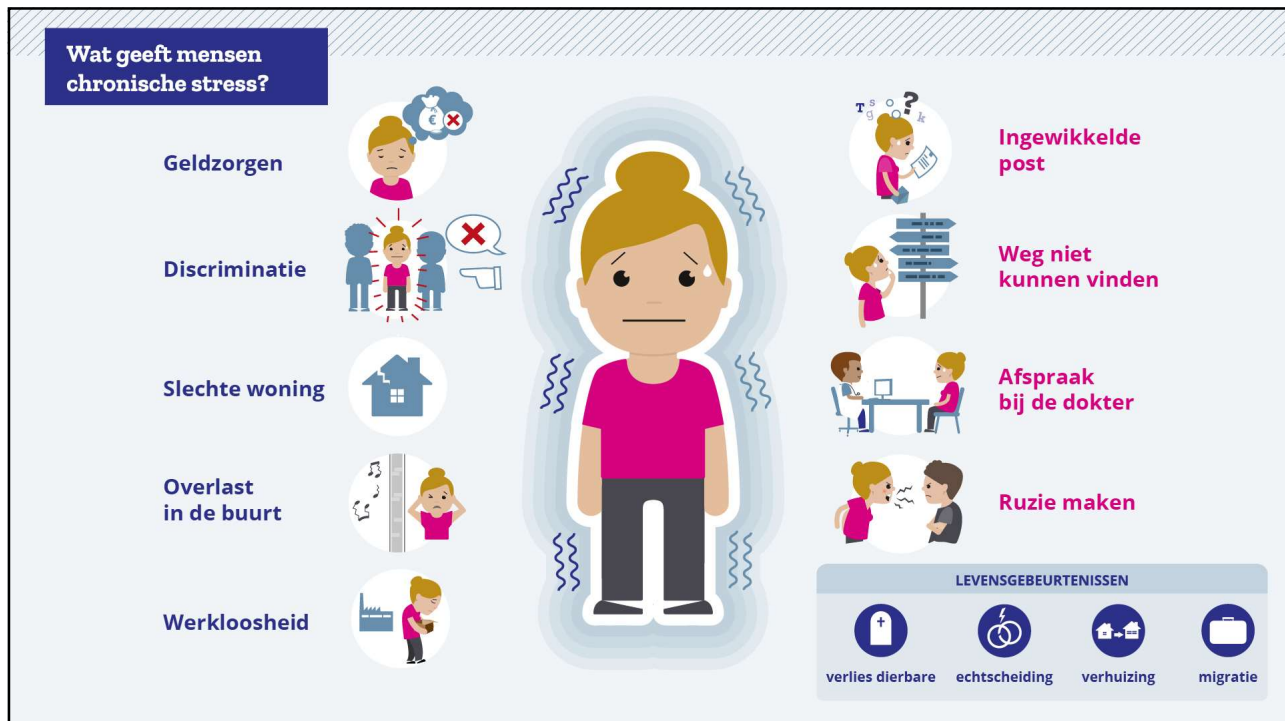
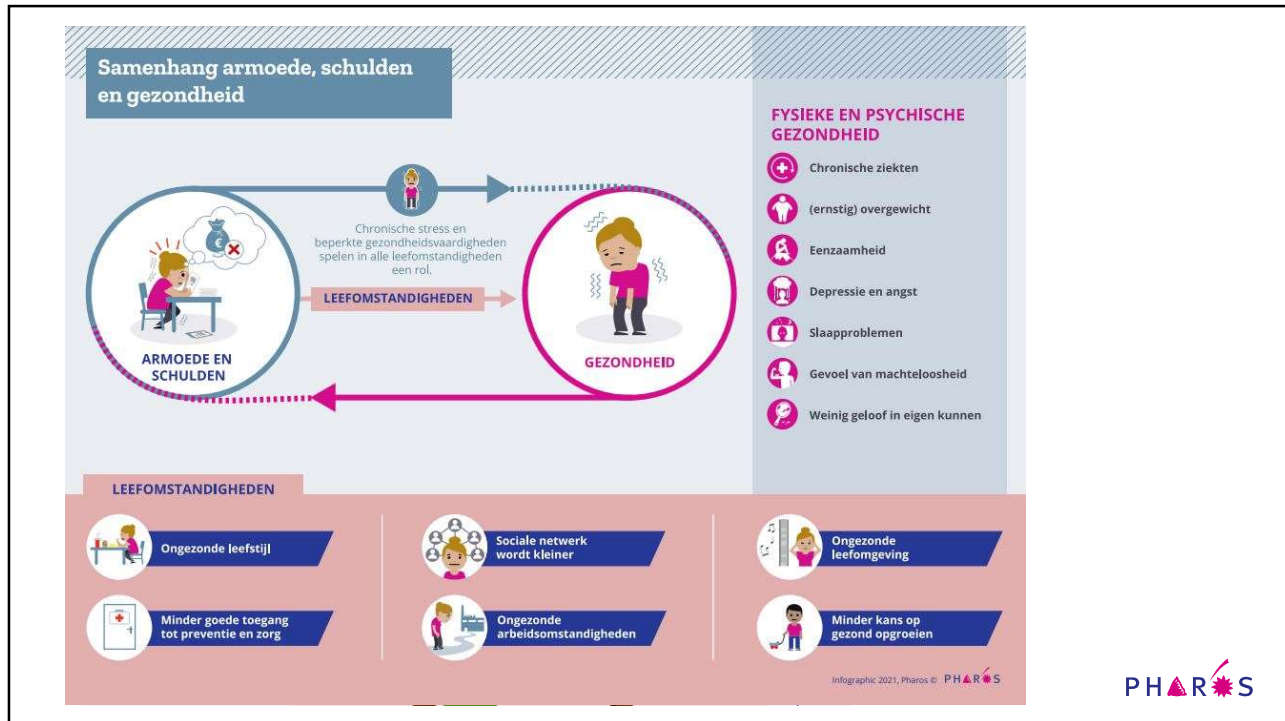

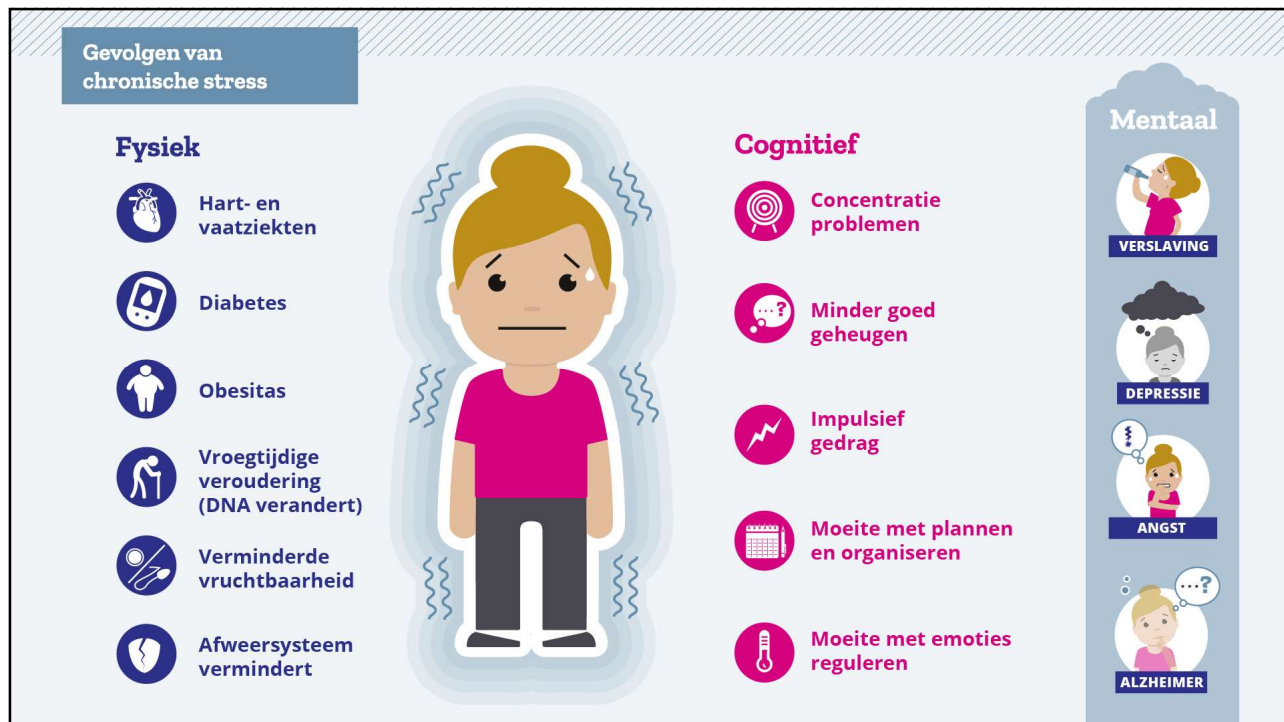
PHAROS

**Minder kans op een goede gezondheid:
het gaat het om mensen
met **complexe problemen**
op **meerdere leefgebieden****

Terugdringen soc-economische gezondheidsverschillen vraagt om differentiatie – behandel mensen ongelijk

Eén interventie voor iedereen om gezonder te worden

Interventie aangepast naar behoeften en mogelijkheden om meeste effect te bereiken

PHAROS

HOME
ZIEKTEBEELDEN
CULTUUR & GEZONDHEID
MIGRATIE & GEZONDHEID
MATERIALEN
WUKGERICHT WERKEN

Q

Dermatologie van de donkere huid

Dit is een aanvulling op de NHG-standaarden S. Huid en subcutis

1. De meest relevante punten

- Huidziekten presenteren zich anders in de lichte dan in de donkere huid.
- Erytheem is doorgaans niet zichtbaar. Om toch tekenen van inflammatie te kunnen vaststellen is *palpatie* van de huid erg belangrijk: warmte, zwelling en palpabele huidafwijkingen. Vesiculae blijven in de donkere huid lang intact en worden vaak als papels waargenomen.
- Bij de donkere huid kan makkelijk een pigmentverschuiving ontstaan, waardoor er donkere of hyperpigmentatie ontstaat vaak na een ontsteking, irritatie en/of na krabben (post-inflar
- Bij chronisch krabben ontstaat in de donkere huid lichenificatie (vergroving van de huid).
- Eczeemplekken in een donkere huid zijn vaker papuleus (bultjes) dan erythemato-squameu
- Keloidvorming treedt veel vaker op bij een donkere huid.
- Huidkanker komt ook voor bij de getinte of donkere huid. Het wordt vaak later gediagnosti is er vaak bij arts en patiënt minder bekendheid over het voorkomen van huidkanker bij de
- Wees voorzichtig met irriterende middelen, zoals lokale retinoiden en benzoyleperoxide.
- Vraag altijd naar culturele gebruiken en of traditionele medicatie of remedies gebruikt zijn.

2. Epidemiologie en etiologie

3. Kliniek: specifieke huidandoeningen

4. Handelen huisarts algemeen bij donkere huid

5. Literatuur en links

6. Trefwoorden

10°
110 km
11:0V

Q

Vandaag afbeelden uit de huid

Te weinig kennis over gekleurde huid: 'Diagnoses gemist'

Door **Caroline van Soelen**
28 januari 2023 11:49 • Aangepast 30 januari 2023 12:01

Patiënten in een wachtkamer

Nederlandse dermatologen en huisartsen krijgen in hun opleiding te weinig les over de gekleurde huid. En ook in naslagwerken zijn de afbeeldingen overwegend wit. Dat erkent de Vereniging voor Dermatologie na vragen van

Net binnen

- 08:16 Charles krijgt vanwege kroonings speciale aflevering van EestEnders
- 08:16 Privé tweets in Twitter Circles zijn toech te lezen door leden van anders
- 08:17 Moeder van jongen (8) die lenes neerschot ongekend
- 08:01 Npdl hoop op terugkeer spits Ombin voor dial met AC M&M
- 08:03 Waylon voegt 30 shows toe aan theatertournee Gewoon Willem

Meer nieuws

ntv **g** onafhankelijk, multidisciplinair en betrouwbaar

Q ZOEKEN **ABONNEREN** **INLOGGEN**

Artikelen Dossiers Gezonde Zorg Academie Podcast

Auteurs Tijdschrift Banenbank Webshop Service

ARTIKELN / NIEUWS / NIEUWS /

Trombose bij Afro-Amerikanen

15 JULI 2010
Lucas Mévius

Citeer dit artikel als: *Ned Tijdschr Geneeskd.* 2010;154:C621

OP DEZE PAGINA

- Artikel
- Artikelinformatie
- Ook interessant
- Reacties

ARTIKEL

Afro-Amerikaanse patiënten met een veneuze trombo-embolie (VTE) hebben min voorbijgaande risicofactoren zoals recente chirurgie, trauma en infectie dan blank Amerikaanse VTE-patiënten. Zwarte Amerikaanse vrouwen met een VTE gebruiken minder orale anticonceptiva en hormoontherapie. Bovendien heeft een groter deel van de zwarte Amerikanen vaker een idiopathische longembolie. Dat schrijven Jo Heit van de Mayo Clinic in Rochester (VS) en collega's in *American Journal of Hematology* (2010;85:467-71).

331. PATHOPHYSIOLOGY OF THROMBOSIS: POSTER III | NOVEMBER 16, 2012

The Risk of Venous Thrombosis in Different Immigrant Groups in the Netherlands

Suily M. Razende, Willem M. Lijfering, PhD, Frits R. Rosendaal, Suzanne C. Cannegieter, MD, PhD

Check for updates

PMID: 23012121 DOI: 10.1182/blood.V120.21.3393.3393
<https://doi.org/10.1182/blood.V120.21.3393.3393>

Split-Screen Share Tools

Abstract

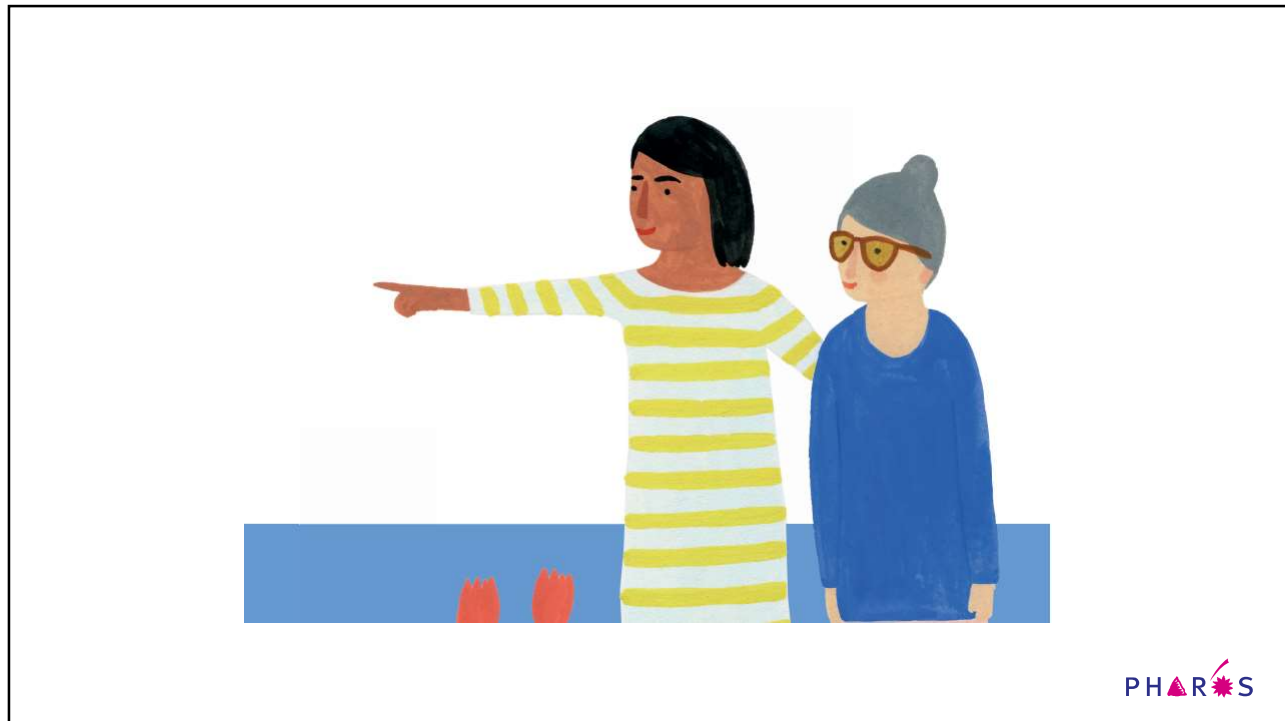
Abstract 3393

Background: Ethnic differences in the incidence of venous thrombosis have been appreciated for many years. However, with few exceptions, most of the studies on this subject were based on administrative databases from North America and China. The aim of this study was to investigate the risk of venous thrombosis in different first and second generation immigrant groups included in a large population-based case-control study, performed in the Netherlands.

Methods: This study was performed using data from the MEGA study (Multiple Environmental and Genetic Assessment of risk factors for venous thrombosis-study), a large, population based case-control study on risk factors for venous thrombosis from the Netherlands. Inclusion criteria consisted of patients and controls whom information were available on the country of birth. For the analysis related to immigration background, patients were compared with random, digit dialing (RDD) controls. First generation immigrants were classified as those who were born outside the Netherlands. Second generation immigrants were similarly defined as first generation immigrants, except that second immigrants were born in the Netherlands, while both

Gezondheidsvaardigheden en laagletterdheid

Hoe word je dementievriendelijk?

Eén op de vijf mensen in Nederland krijgt dementie. We krijgen er allemaal mee te maken. In de familie, bij vrienden, maar ook op straat of op het werk. Met een klein beetje moeite kunnen we veel voor elkaar betekenen. Zodat mensen met dementie en mensen in hun omgeving zo lang mogelijk van het leven kunnen blijven genieten. Samen maken we Nederland dementievriendelijk!

Doe je mee?
Ga naar www.samendementievriendelijk.nl

 This section contains the same illustration of two women as the top image. The woman on the left is pointing. Below the illustration, the website URL 'samendementievriendelijk.nl' is written in a small font next to a blue flower icon. The PHAROS logo is in the bottom right corner.

PHAROS

**Kanker... als je weet
dat je niet meer
beter wordt**

PHAROS

Gatenkaas

Als je woorden niet kent, wordt een tekst een gatenkaas.

Onze om en en
 zo goed mogelijk te . Dat
 betekent dat wordt naast
 het . Onze
 daarom verschillende
 om iedereen naast de juiste begeleiding ook
 te kunnen bieden.

PHAROS

- Onze organisatie richt huisvesting en begeleiding gescheiden in om het proces van stabilisatie en herstel zo goed mogelijk vorm te geven. Dat betekent dat huisvesting ingericht wordt naast het begeleidingsproces. Onze organisatie ontwikkelde daarom verschillende woonmodules, om iedereen naast de juiste begeleiding ook passende huisvesting te kunnen bieden.

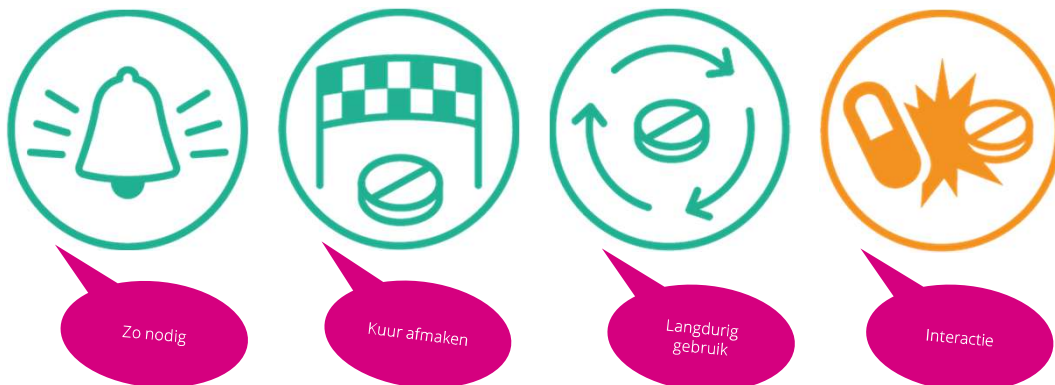
PHAROS

Wat betekenen deze pictogrammen?

PHAROS

Wat betekenen deze pictogrammen?

PHAROS

DEFINITIE

Bepaalde gezondheidsvaardigheden

Gezondheidsvaardigheden:

Informatie over gezondheid kunnen

- vinden
- begrijpen
- toepassen

bij beslissingen over de gezondheid.

PHAROS

Wat zijn voorbeelden van gezondheidsvaardigheden?

- klachten in chronologische volgorde vertellen;
- hoofdzaken van bijzaken onderscheiden;
- informatie vinden op het internet;
- websites, folders, formulieren en bijsluiters begrijpen;
- uitleg en adviezen begrijpen en opvolgen – kennis van het lichaam en ziekten;
- medicijnen innemen op de voorgeschreven manier;
- gezond leven met een chronische aandoening – plannen & organiseren;
- op tijd naar de dokter gaan – vragen durven stellen;
- toegang krijgen tot de juiste zorg en ondersteuning - kennis van het Nederlandse zorgstelsel;
- de eigen gezondheid managen.

PHAROS

Vraag 2

Hoeveel Nederlanders hebben beperkte gezondheidsvaardigheden?

A: 1 op de 10

B: 1 op de 5

C: 1 op de 3

PHAROS

Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden hebben vaker:

- weinig kennis over vroege symptomen;
- een lage opkomst bij screeningsprogramma's;
- minder invasieve behandelingen of niet de juiste behandeling;
- verkeerd medicijngebruik, doordat zij onvoldoende duidelijke instructies kregen;
- chronische ziekten zoals astma, COPD en diabetes en complicaties hiervan;
- onvoldoende stem bij beslissingen over de behandeling;
- moeite met het voeren van gesprekken met een zorgverlener;
- minder zelfvertrouwen.

PHAROS

Definitie laaggeletterdheid

"That's not quite the stool sample we had in mind, Mr. O'Donnell."

Laaggeletterdheid: zoveel moeite met lezen en schrijven dat het problemen oplevert in het dagelijks leven.

Hoeveel mensen (16 jaar en ouder) in Nederland zijn laaggeletterd?

PHAROS

Laaggeletterdheid

2,5 miljoen
Nederlanders zijn laaggeletterd

Cijfers Algemene Rekenkamer, 2016. CBS, 2016, 2018. NIVEL, 2018.

PHAROS

Vraag 3

Welk deel is van niet Nederlandse afkomst, dus niet in Nederland geboren?

A: meer dan de helft

B: minder dan de helft

PHAROS

Laaggeletterdheid

- 2/3 is in Nederland geboren
- 60% heeft een baan (industrie, bouw, zorg, horeca, transport)
- 22% heeft geen of weinig ICT-vaardigheden
- 6% heeft nog nooit internet gebruikt

PHAROS

Laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden: 1 op de 3 mensen

Risicogroepen

- Mensen met een lagere opleiding
- Eerstegeneratie migranten
- Mensen met een lagere sociaal-economische positie
- Ouderen
- Jongeren die zonder startkwalificatie van school komen
- Chronisch zieken

In bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld direct na een slechte diagnose, kan iedereen beperkt gezondheidsvaardig zijn. Dit komt vaak door emotionele en stressvolle situaties, waardoor het begrijpen en opnemen van informatie moeilijker is.

Onderzoek UPPER, Health Base, Long Alliantie Nederland, HARM-rapport

UPPER Koster et al (2015):

- 52% van de patiënten in de apotheek heeft moeite om informatie te begrijpen

Health Base Maghroudi (2017):

- 56% patiënten heeft beperkte gezondheidsvaardigheden

Long Alliantie Nederland (2014):

- 70% van de COPD-patiënten maakt fouten met inhalatiemedicatie

HARM 2

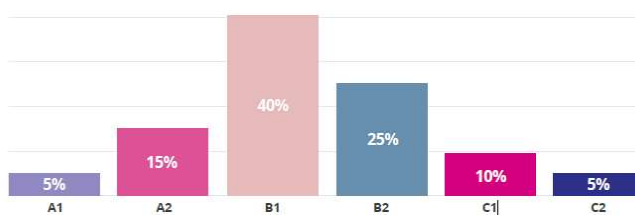
- Jaarlijks 50.000 ziekenhuisopnames als gevolg van verkeerd medicijngebruik (Eindrapport vervolgonderzoek medicatieveiligheid 2017)

PHAROS

Taalniveaus en de bevolking van Nederland

B1: 80%
A2: 95%

Onder A1	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Losse woorden	Zeer eenvoudige zinnen	Korte eenvoudige teksten	Iets uitgebreidere teksten	Complexere teksten	Hoog niveau Nederlands	Hoog niveau Nederlands, zeer complexe teksten

PHAROS

Taalniveaus en de bevolking van Nederland

Diepveneuze trombose (DVT)

- Een DVT is een trombus in het diep veneuze systeem. In deze standaard spreken we van een DVT als er sprake is van een trombose in het proximale diep veneuze systeem van de onderste extremiteiten. Dit zijn de klinisch relevante DVT's waarvoor antistolling nodig is. Proximaal wil zeggen vanaf de trifurcatie van de vena poplitea (knieholte) tot de vena femoralis communis (lies) (zie figuur 1).

Geïsoleerde kuitvenetrombose

- Een trombose in het distale diep veneuze systeem van de onderste extremiteiten (vena peroneus, tibialis posterior of tibialis anterior). Daarnaast is er de geïsoleerde (distale) kuitspiervenetrombose (vena gastrocnemicus of vena soleus). Distaal wil zeggen onder het niveau van de knie gelokaliseerd (zie figuur 1). Dit is een DVT die meestal vanzelf weer oplost, zonder antistolling.

Niveau A1 en A2

- **Niveau A1:**

Hoort u muziek van de burenen?

- **Niveau A2:**

Misschien heeft u problemen met:

- harde muziek
- afval op straat
- mensen die hard praten.

Niveau B1 en B2

- **Niveau B1:**

Misschien heeft u problemen in uw buurt.

Bijvoorbeeld door:

- harde muziek van de burens
- afval dat op straat is gegooid
- mensen die te hard praten, of naar elkaar schreeuwen.

- **Niveau B2:**

Er zijn verschillende vormen van overlast die in uw buurt zouden kunnen voorkomen. Kunt u ons aangeven of dit in uw buurt voorkomt en zo ja, in welke mate u hier zelf overlast van ervaart?

Niveau C1 en C2

- **Niveau C1:**

Buurtbewoners zijn medeverantwoordelijk voor sociale problemen, kleine criminaliteit, milieu en verkeer. Iedereen dient bepaalde spelregels te volgen om de buurt leefbaar te houden. Of er misschien sprake is van geluidsoverlast, vervuiling en verwarde personen. Wij zouden u willen vragen om de hoeveelheid overlast – voor u persoonlijk- voor ons inzichtelijk te maken.

- **Niveau C2:**

Het gemeentebestuur is een belangrijke verbindende factor in het proces van het aanpakken van woonoverlast. Het college van burgemeester en wethouders schept de voorwaarden waaronder gemeenteambtenaren de aanpak uitvoeren. Het college draagt zorg voor consistentie in aanpak en beleid. Daarnaast heeft het college de belangrijke publieke taak om duidelijk uit te stralen naar bewoners en ambtenaren: woonoverlast wordt niet getolereerd. Uit de resultaten van het voor u liggende onderzoek genereert de gemeente een structurele aanpak van woonoverlast dat moet leiden tot het oplossen van meer woonoverlastsituaties. Natuurlijk geldt dat uw eigen ervaringen met bijvoorbeeld muziek die het maximaal toegestane aantal decibels overschrijdt, afval dat zich opstapelt rond de afvalcontainers, of bewoners met onaangepast en anti-sociaal gedrag, hierbij de belangrijkste input geven.

De weg vinden in een ziekenhuis (letterlijk!)

Route 40 - 98
Route 125 - 179
Route 225 - 275

UMC Utrecht
Routeplanner
Van: Houtlingang (UMC Utrecht)
Naar: Cardiologie, receptie 246 (polikliniek, UMC Utrecht)
Stap 1: Cardiologische chirurgie (verpleegafdeling, UMC Utrecht)
Stap 2: Cardiologische chirurgie, receptie 246 (polikliniek, UMC Utrecht)
Route: CCU (verpleegafdeling, UMC Utrecht)
Over: Centrale receptie (UMC Utrecht)
Punt: Centraal voor Traumatologie (UMC Utrecht)
Punt: CI Centrum, receptie 14 (polikliniek, WKZ)
Punt: Chirurgie, receptie 22 (polikliniek, UMC Utrecht)
Punt: Chirurgie, receptie 2 (polikliniek, WKZ)
Punt: Computazalen (UMC Utrecht)
Punt: Computerkeuzen (UMC Utrecht)
Punt: CI Scan, receptie 18 (polikliniek, WKZ)
Punt: Dagbehandeling Kamison, receptie 19 (verpleegafdeling, WKZ)
Punt: Diagnostische verpleegafdeling, UMC Utrecht
Punt: Neurologische receptie 13 (polikliniek, WKZ) (route)
Punt: Neurologische receptie 4 (polikliniek, WKZ)
Punt: Diabetes, receptie 4 (polikliniek, WKZ)
Punt: Dialysezakking (UMC Utrecht)
Punt: Dienst Invasieve Obstetrie en gynaecologie verzorging (UMC Utrecht)
Punt: Diëtiek, receptie 4 (polikliniek, WKZ)
Punt: Endocrinologie, receptie 4 (polikliniek, WKZ)

Medische Psychologie 53
Neurologie 5
Nucleaire Geneeskunde 81
Psychiatrie 45
Radiologie 1
Reumatologie 93
Sint-Jans Ziekenhuis 75

PHAROS

Aanmeldzuilen

Welkom in het Deventer Ziekenhuis
B236
Bloedafname

AANMELDEN VOOR UW AFSPRAAK

PHAROS

Artsen / Zorgverleners

Bloedprikken

Clëntenraad

Compliment of vraag

Dossier aanvragen

Folders

Huisregels

Klachten

Kosten

Kwaliteit van zorg

Mantelzorg

Onderzoeken

Opname

Orgaan- en weefseldonatie

Recht op privacy

Spreekuren

Wachttijden

Digitale patiëntvoorzichting

Telefoonnummers

algemene informatie
033-850 5050

afspraken
033-850 6070

Patiënten

Patiënten > Folders

Zoeken in de patiëntenfolders

Wilt u meer weten over een sandoening, behandeling of een bepaald medicijn dat u gaat gebruiken? Kijk dan in de onderstaande patiëntenfolders. De folders zijn geen vervanging van het gesprek dat u met uw arts of behandelaar heeft, maar zijn bedoeld als aanvulling hierop.

U kunt ook zoeken in het overzicht van [Afdelingen/specialismen](#), daar staan de folders per afdeling/specialisme vermeld.

Zoeken in het overzicht kan ook door CTR-F te gebruiken. U krijgt dan een zoekveld waarmee u op trefwoord kunt zoeken.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z *

((Totaal)ruptuur_bekkenfysiotherapie na 1 1 mg dexamethasonremmingstest 2 24 uren klaring 24-uurs bloeddrukmeting 250 ?g Synacthentest 250 ?g Synacthentest (hypocortisolisme) 6 6-minutentest A A team iv orale switch - Antibiotica omzetten van infuus naar slikken Aambeien_chirurgie Aambeien_dermatologie Aandoening van dupuytren Aandoeningen aan de vulva Aanzichtsverlamming Abnormaal vaginaal bloedverlies_spreekuur Achillespees	G Galblaas verwijderen Galblaas verwijderen_leefregels na Galwegen via T-drain (Cholangiogram) Galweoscintigrafie Galzuur resorptietest Ganglion Ganglion (Plastische Chirurgie) Gastroscopie Gastroscopie met slaap-/pijnstillend middel Gebroken heup Geestelijke verzorging Geheugenpolikliniek Neurologie Gemeenschappelijk Medisch Consult Gepetrische Trauma Unit Gescheurde achillespees Gewichtsbescherming Gezichtsvelonderzoek Giesbroek bij volwassenen Giosinstructies Glucosetolerantietest Glucosetolerantietest bij zwangeren GnRH-test voor volwassenen Griep Groep-B-streptokokken (GBS) en zwangerschap Guillain Barré syndroom	O Obductie_informatie voor nabestaanden Observatie van het jonge kind met een achterstand in de ontwikkeling Obstipatie bij kinderen Oedeembehandeling Oefentherapie volgens Cawthorne & Cooksey Oncologische revalidatie Oncologische revalidatie Oncofit Totaal Oncologische revalidatie vragenlijsten Onderbeenbrace Ontlasting_Verzamelen van 72-uurs ontlasting Ontlasting_verzamelen van ontlasting voor occult bloed Ontspanningsoefeningen op CD Ontstoken wortelbunt_behandeling van Ogg verwijderen Ogg zaaien en/of druppelen Oogheekunde_physician assistant Oogheekundig multispreekuur Oogheekundige optiese_poliklinisch Ooglidcorrectie door de oogarts Ooglidcorrectie door de plastisch chirurg Oordruppels Ooroperatie Ooroperatie_leefregels

Jargon en medische taal

Medicijngebruik bij patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden

PHAROS

Problemen met medicatie 1/2

- Moment van innemen en/of dosering
- Moeite met herinneren
- Moeite met ander uiterlijk van medicijnen
- Onbegrip over het waarom van het medicijn (zeker bij chronische aandoeningen)
- Na veranderingen: zowel oude als nieuwe medicijn innemen
- Herhaalrecepten worden te vroeg, te laat of niet opgehaald
- Stoppen met medicijnen als symptomen verdwijnen

PHAROS

Niet correct medicijngebruik = beperkte therapietrouw

- Met opzet:
  - geen vertrouwen,
  - angst voor bijwerkingen,
  - voorkeur voor huismiddelen
- Onopzettelijk:
  - vergeetachtigheid,
  - onbegrip,
  - onvermogen goed te plannen

Misverstanden (en aanpassingen) bij etiketteksten

2 x daags 2 tabletten

Twickler (2009):

- 70% leest het correct
- 35% past het correct toe

Magroudhi (2017):

- Patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden: **30%** past het correct toe
- Andere patiënten: **58%** past het correct toe

Misverstanden (en aanpassingen) bij etiketteksten

Aangepaste etikettekst

Ochtend: 2 tabletten

Avond: 2 tabletten

- Patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden:
  - van **30%** past het correct toe → **79%** past het correct toe
- Andere patiënten:
  - van **58%** past het correct toe → **98%** past het correct toe

CBG toolkit - voorbeeldzinnen

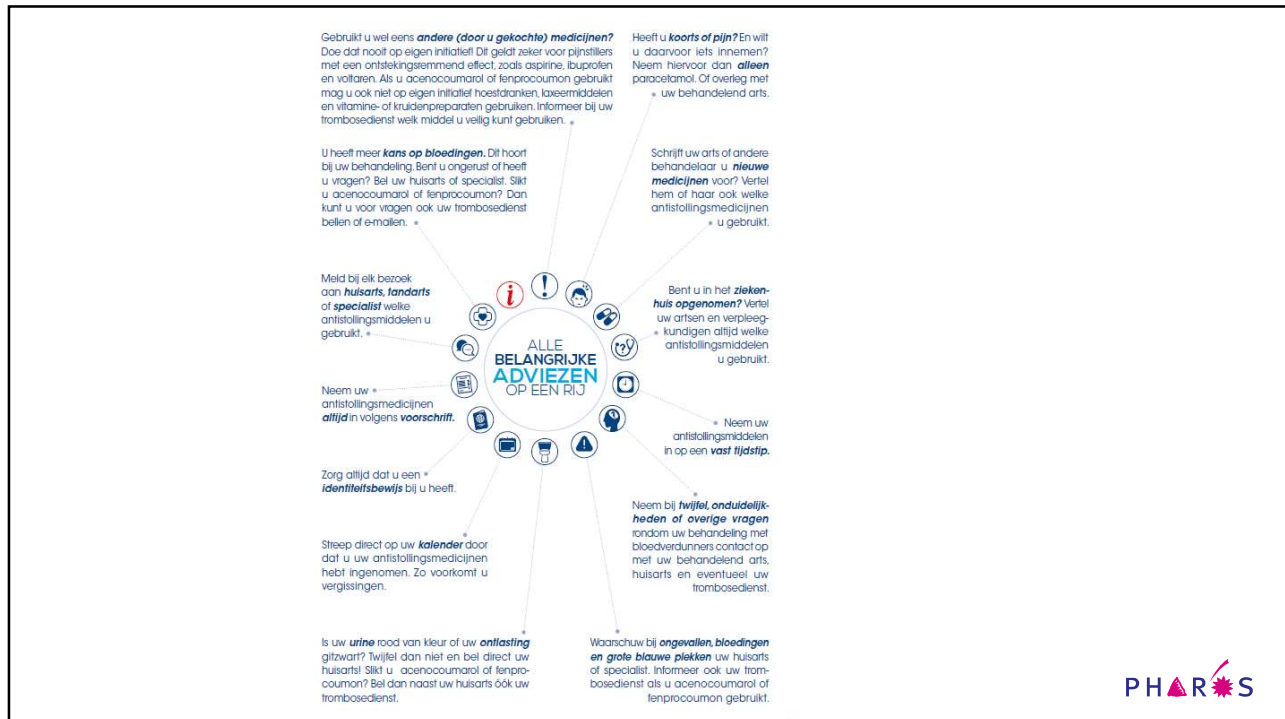
- Om de leesbaarheid van de patiëntenbijsluiter en andere medicijninformatie te helpen verbeteren, heeft het CBG gewerkt aan een herziening van de lijst met voorbeeldzinnen. De lijst is uitgebreid met meer dan 100 begrijpelijke voorbeeldzinnen.

COLLEGE TER BEoordeling VAN Geneesmiddelen	
	Stoppen is anders moeilijk. <Na lang gebruik kunt u last krijgen van: • Misselijk zijn • Trillende handen • Dorst hebben>
Gewenning	Gebruik alleen bij <indicatie invullen>. Optie 1: Gebruik dit medicijn zo kort mogelijk. Als u het lang gebruikt, werkt het misschien niet goed meer. <Of u krijgt last van bijwerkingen>. <Ook kan stoppen moeilijk worden.> Optie 2: Gebruik dit medicijn niet langer dan <uw arts u heeft verteld>-<aantal>. <dag>-<dagen>-<weel>-<maand>-<maanden>. Als u het langer gebruikt, werkt het misschien niet goed meer.
Kuur afmaken	Gebruik dit medicijn zoals <op het doosje> <op het etiket van de apotheek>-in de bijalutet>-staat. Alle <toedieningsvorm> opmaken. <Dit is belangrijk omdat bacteriën dan minder gevoelig worden voor dit medicijn. Het medicijn werkt dan niet meer bij de behandeling van uw ontsteking>
Wisselwerkingen	Dit medicijn heeft invloed op andere medicijnen. Dit noemen we wisselwerking. Hierdoor werken medicijnen beter, slechter of anders. Vraag aan uw apotheker of u dit medicijn veilig kunt gebruiken met uw andere medicijnen. <Vertel uw apotheker ook over medicijnen die u zonder recept heeft gekocht.> De belangrijkste wisselwerkingen zijn met: • • •
Grapefruit	Drink geen sap van grapefruit en eet geen grapefruit als u dit medicijn gebruikt.
Zonlicht	Blijf uit het zonlicht en ga niet onder de zonnebank als u dit medicijn gebruikt. U kunt last krijgen van:

13 maart 2023, versie 2. Begrijpelijke voorbeeldzinnen voor medicijninformatie | Onderdeel van de Toolkit voor een begrijpelijke bijzetter.

COLLEGE TER BEoordeling VAN Geneesmiddelen	
	• Jeuk • Een rode huid • Huiduitslag • Verbranden
Hypoglykemie	Krijgt u last van een hypo? Eet dan druivensuiker of drink iets met suiker. Eet ook een boterham.
Betablokkers en hypo	Gebruikt u medicijnen die zorgen dat uw hart langzamer klopt en uw bloeddruk omlaag gaat (een betablokker)? Let dan extra goed op als u honger heeft, zweet of duizelig bent. U voelt door de betablokker minder goed dat u een hypo heeft. <Krijgt u last van een hypo? Eet dan druivensuiker of drink iets met suiker. Eet ook een boterham.
Bloedstolsel	Heeft u last van: • Pijn op uw borst • Pijn in uw been • Verkleuring van uw been • Hoesten • Snel ademen Dit kan erg gevaarlijk zijn. Bel direct 112.
Naar arts bij onvoldoende effect	Zijn uw klachten na <aantal> dagen niet minder of worden ze erger? <Bel>-<Neem> dan <contact op> met uw arts.
Overgeven of diarree	Moet u overgeven na het innemen van dit medicijn? Bijvoorbeeld binnen 2 uur. Of krijgt u last van heel dunne diarree? Neem het medicijn dan nog een keer. Vraag uw apotheker als u twijfelt.
Alcohol	Er zit alcohol in <dit>-<deze>-<toedieningsvorm>-<dit medicijn>.
Mannen met zwangere vrouw	Gebruik een condoom bij het vrijen als u dit medicijn slikt. Blijf een condoom gebruiken tot 4 maanden na het stoppen met dit medicijn. <Dit medicijn komt in uw sperma. Dit is gevaarlijk voor de baby in de buik.> <Zwangere vrouwen mogen dit medicijn niet slijken>.
Niet in ogen/neus/moed	Zorg dat dit medicijn niet in uw ogen, mond of neus komt.

13 maart 2023, versie 2. Begrijpelijke voorbeeldzinnen voor medicijninformatie | Onderdeel van de Toolkit voor een begrijpelijke bijzetter.

- Veel informatie: doe dat op een plek (zie pijl)
  - Openingstijden
  - Afspraak maken
  - Postadres
- Niemand weet wat de afkortingen zijn: dagen uitschrijven, dan is het duidelijker voor de mensen
- I.p.v. 2: een in de ochtend, een in de avond
- Wie moet het invullen?
- Veel dubbele dingen die al ergens anders staan
- Er staan allerlei codes op

Ik krijg echt hoofdpijn van dit formulier

Wat betekent dat voor mondelinge communicatie?

Vermoeden en dan?

Normaliseer lees- en schrijfproblemen:

- Zorg voor vertrouwde sfeer
- Benoem welk signaal je ziet
- Vertel dat veel mensen dit moeilijk vinden
- Sta even stil bij dit moment
- Maak een notitie in het dossier

Bv: 'Veel patiënten hebben moeite met deze formulieren, hoe is dat voor u?'

Checklist HERKENNEN laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden

SIGNALEN van laaggeletterdheid

- De patiënt:
- Vermijdt duidelijk lees- en schrijfsituaties.
  - Leest niet mee bij uitleg van een folder of tekst op een scherm.
  - Is ongemakkelijk bij de vraag iets op te schrijven of te lezen.
  - Gebruikt of begrijpt het nummerapparaat niet.
  - Heeft meerdere papieren maar weet niet wat wat is.
  - Is ongemakkelijk (of reageert boos) als er teveel vragen gesteld worden.
  - Is vaak te vroeg of te laat met het haalrecept aanvragen.
  - Komt te laat of op de verkeerde dag.
  - Gebruikt of begrijpt het nummerapparaat niet.

SIGNALEN van beperkte gezondheidsvaardigheden

- De patiënt:
- Heeft moeite met het vertellen van een chronologisch verhaal.
  - Stelt geen vragen of stelt niet ter zake doende vragen.
  - Antwoordt niet adequaat.
  - Lijkt afwezig of ongetreuserd.
  - Heeft geen of beperkte kennis van het functioneren van het eigen lichaam.
  - Vult digitale vragenlijsten niet in.
  - Gebruikt het digitale patiëntenportaal niet.
  - Belt altijd voor het maken van een afspraak of komt langs; maakt geen gebruik van de mogelijkheid om online een afspraak te maken.
  - Laat de afspraak maken door iemand anders.
  - Heeft geen baat bij de adviezen (omdat ze niet opgevolgd worden of niet juist uitgevoerd worden).

Duidelijke communicatie

- Veronderstel geen basiskennis van het lichaam / ziekten
- Korte zinnen, eenvoudige woorden
- Wees concreet: *Wat moet de ander doen?*
- Herhaal kernpunten
- Beperk de hoeveelheid informatie
- *'Welke vragen heeft u nog?'*

Checklist Communicatie op maat - gesprekken voeren met mensen die laaggeletterd zijn of beperkte gezondheidsvaardigheden hebben

COMMUNICATIE-ADVIEZEN

Begroet de patiënt warm, met een lach en open houding. Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden voelen zich vaak onzeker en niet op hun gemak.

Neem de tijd voor de uitleg. Boek een dubbel consult.

Laat af en toe een stilte vallen. Dat geeft de patiënt tijd om te verwerken wat u zegt.

Begin het gesprek met tenminste 1 minuut voor de patiënt. Laat de patiënt uitleggen waarvoor hij komt. In de praktijk wordt een patiënt al na 20 seconden onderbroken. Blijf luisteren.

Gebruik eenvoudige taal maar blijf de patiënt als een volwassen persoon aanspreken.

- Maak korte zinnen.
- Gebruik zoveel mogelijk de tegenwoordige tijd. 'Ik loop, ik zit, ik spreek.'
- Vermijd beeldspraak. Zeg niet: 'Ik wil graag een vinger in de pap hebben.'
- Kies dezelfde woorden die de patiënt gebruikt voor zijn of haar klachten of medicijnen.

Gebruik beeldmateriaal ter ondersteuning van uw uitleg. Voorbeelden zijn:

- www.begrijplichamen.nl
- Ik heb diabetes, wat kan ik doen?
- Ik heb COPD, wat kan ik doen?
- Informatiekaarten palliatieve zorg
- Consultaan-in-beeld over:
  - [Artrose in de heup](#)
  - [Artrose in de knie](#)
  - [Slaapen met trillen](#)
  - [Bijvende schade aan uw nieren](#)

Terugvraag methode

- Voordoen, nadoen en herhalen is belangrijk. Bijvoorbeeld bij inhalatie instructies.
- Check door middel van de terugvraagmethode of de boodschap is overgekomen.

Vraag aan de patiënt of u het goed hebt uitgelegd.

- **I**k wil graag weten of **i**k het goed heb uitgelegd
- Kunt **u** mij vertellen
  - Wat u nu moet doen
  - Wat ik heb verteld
  - Hoe u straks de medicijnen gaat innemen
  - Op welk moment gaat u pillen slikken
  - Wanneer moet u weer bloed prikken

Aan de slag!

**Schrijf een
patiëntvriendelijke
term op B1-niveau**

PHAROS

Opdracht! Herschrijven

Zoals jullie het nu gebruiken	Herschreven
Atriumfibrilleren	
Antistollingsmiddelen	
Tromboflebitis	
TIA	

PHAROS

Patientvriendelijke uitleg

Zoals jullie het nu gebruiken	Patiëntvriendelijk herschreven
Atriumfibrilleren	Een hart-ritme-stoornis met een snelle, niet regelmatige hartslag

Patientvriendelijke uitleg

Zoals jullie het nu gebruiken	Patiëntvriendelijk herschreven
Antistollingsmiddelen	Bloedverduuners. Met deze medicijnen heeft u minder kans op stolsels in uw bloed. Een stolsel is een propje in uw bloed.

Patiëntvriendelijke uitleg

Zoals jullie het nu gebruiken	Patiëntvriendelijk herschreven
Tromboflebitis	1. Ontsteking van een bloedvat of ader. 2. Ontsteking van een bloedvat of ader. Op de plek van de ontsteking kunt u last hebben van: - pijn - rode kleur - dikke plek op uw huid

Zoals jullie het nu gebruiken	Patiëntvriendelijk herschreven
TIA	1. Bij een TIA is een bloedvat in de hersenen even verstopt door een stolsel in uw bloed. Een stolsel is een propje. 2. Bij een TIA is een bloedvat in de hersenen even verstopt door een stolsel in uw bloed. Een stolsel is een propje. Daardoor krijgen de hersenen even minder zuurstof. U kunt last hebben van: - een scheve mond - u praat onduidelijk of verward - slecht zien - minder gevoel in uw gezicht, arm of been - minder kracht in uw arm of been Deze klachten zijn meestal na een paar uur weg. Een TIA is een waarschuwing van uw lichaam dat u een beroerte kunt krijgen. Bel direct 112.

Voorbeelden komen uit de 'patiëntvriendelijke termenlijst' van het CBG

C B G
M E B
COLLEGE TER
BEORDELING VAN
GENEESMIDDELEN

Patiëntvriendelijke termenlijst

<https://www.cbg-meb.nl/onderwerpen/hv-patientenbijsluiter>

- Tips en hulpmiddelen voor iedereen die wil werken aan een begrijpelijke Nederlandstalige bijsluiter staan in de [Toolkit voor een begrijpelijke bijsluiter](#). Hieronder valt ook het volgende:
  - Een [lijst met patiëntvriendelijke termen](#) voor bijsluiters opgesteld met patiëntvriendelijke vertalingen van medische termen die in patiëntenbijsluiters worden gebruikt.
  - [Voorbeeldzinnen voor rijvaardigheid, vergeten in te nemen, zwangerschap en borstvoeding](#)
  - [Schrijfadvisen voor de geneesmiddelenbijsluiter](#)

PHAROS

C B G M E B COLLEGE TER BEORDELING VAN GENEESMIDDELEN	
531. neuromusculaire ziekte	1. Ziekte van de zenuwen en spieren. 2. Ziekte van de zenuwen en spieren. Een zenuw is een draad in het lichaam die de hersenen verbindt met organen en spieren.
532. neutropenie	1. Te weinig witte bloedcellen in uw bloed (neutropenie). Witte bloedcellen beschermen het lichaam tegen ziektes. U wordt sneller ziek. 3. Te weinig witte bloedcellen in het bloed (neutropenie). Witte bloedcellen beschermen het lichaam tegen ziektes. Bij te weinig witte bloedcellen wordt u sneller ziek. U kunt last hebben van: - keelpijn - koorts - kleine wondjes in de mond
533. nierfunctie	Hoe goed uw nieren werken.
534. nierinsufficiëntie	Uw nieren werken niet goed.
535. niersteenkolk	1. Pijnaanval door niersteen. 2. Korte tijd met erg pijn door nierstenen. Dat zijn steentjes in uw plas.
536. niet-opioïde analgetica	Pijnstillers.
537. nitraten	1. Medicijnen die helpen bij pijn op de borst (nitraten). Deze medicijnen maken de bloedvaten naar het hart wijder. Hierdoor stroomt er minder bloed naar uw hart.
538. noradrenaline	1. Een stofje dat het lichaam zelf maakt bij stress (noradrenaline). 2. Een stofje dat het lichaam zelf maakt bij stress (noradrenaline). Het heeft invloed op uw emoties. Het kan ook uw bloeddruk verhogen.
539. NSAID's	Pijnstillers die de koorts lager maken en een ontstekingsminderer erg maken.
540. nucleus	Kern van een cel.
541. nycturie	1a. U moet vaak plassen in de nacht. 1b. Vaak plassen in de nacht.
542. nystagmus	1. Uw ogen bewegen snel heen en weer (nystagmus). U kunt hier zelf niets tegen doen.
543. obstipatie	U bent veel te zwaar.
544. obstipatie	1. Verstopping. 2. U kunt moeilijk poepen of niet vaak poepen. 3. Bij verstopping poept u minder dan 3 keer per week. (ook opgevoerd) 1a. Verstopping. Bijvoorbeeld van een <code>[bloedvat=>traanbuis]</code>. [andhekkunde] 1b. Het op elkaar sluiten van tanden en kiezen. [dermatologie] 1c. Het afdekken van de huid.
545. occlusie	In uw oog druppelen.
546. oculair gebruik	1. Uw lichaam houdt te veel vocht vast. 2. Uw lichaam houdt te veel vocht vast. U kunt last hebben van: - dikke vingers - dikke enkels - zwaarder worden
547. oedeem	1. Vrouwelijk hormoon (oestrogeen). 2. Vrouwelijk hormoon (oestrogeen). Hormonen worden op verschillende plaatsen in het lichaam gemaakt. Ze doen allemaal belangrijke dingen in het lichaam. Bij vrouwen zorgen hormonen bijvoorbeeld voor ongesteld worden. 1a. Minder plassen dan normaal. 1b. U plapt minder dan normaal.
548. oestrogeen	Medicijnen tegen kanker.
549. oligurie	1. Nog niet geboren baby. 2. Baby in de buik van een zwangere vrouw.
550. oncolytica	1. Sterke pijnstillers (opiaten).
551. ongeboren vrucht	2. Sterke pijnstillers (opiaten). Een voorbeeld is morfine.
552. opioïde analgetica	1. Infectie die u kunt krijgen als de afweer van uw lichaam niet goed werkt. U heeft zorg voor bescherming tegen ziektes. <code>[via=>door=>in=>de mond]</code>
553. opportunistische infectie	
554. oraal	

28 oktober 2022, versie 2. Onderdeel van de Toolkit voor een begrijpelijke bijsluiter.

67

28 oktober 2022, versie 2. Onderdeel van de Toolkit voor een begrijpelijke bijsluiter.

68

PHAROS

Hoe ontwikkel je geschikt materiaal? (ontwerpeisen, toetsen, testen)

Online tool
Voorlichtingsmateriaal BeoordelingsInstrument (VBI)

Online tool voor het beoordelen van de begrijpelijkheid en toepasbaarheid van printbaar en audiovisueel gezondheidsvoorlichtingsmateriaal voor de patiënt.

Wat is het VBI?
Met behulp van het Voorlichtingsmateriaal Beoordelingsinstrument (VBI) kun je samen met een collega de begrijpelijkheid en toepasbaarheid van voorlichtingsmateriaal beoordelen.

PHAROS

Checklist Toegankelijke informatie

Deze checklist gebruik je voor:

Voorlichtingsmaterialen zoals:

- folders, flyers, beeldverhalen en films
- websites, apps en patiëntportalen en PGO's

Start

De zoren meest voorkomende onduidelijkheden in voorlichtingsmateriaal

Bloopers

PHAROS

METHODIEK

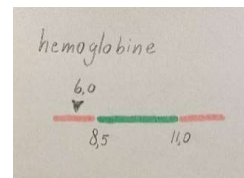
Begrijpelijke medische informatie in woord en beeld
ter ondersteuning bij het uitleggen en samen beslissen

Belangrijkst is testen!

Testen van voorlichtingsmateriaal – Hoe doe je dat?

Het belang van het testen van voorlichtingsmateriaal en hoe Pharos je hier bij kan helpen

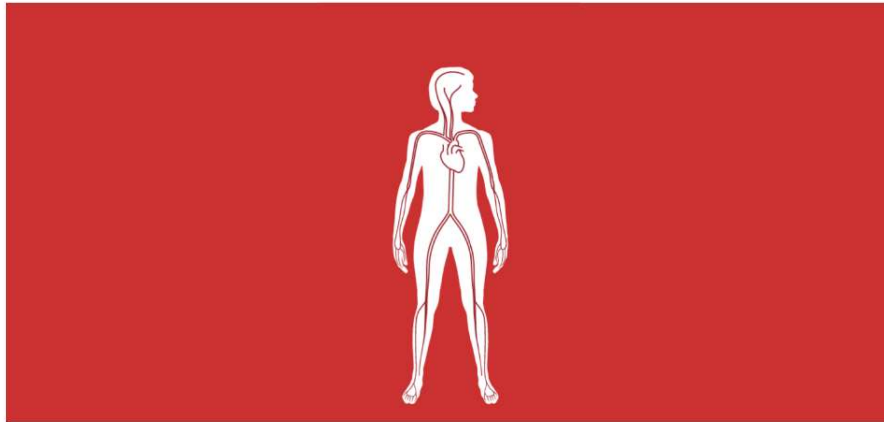
Begrijp je Lichaam

Begrijp je Lichaam geeft uitleg over het menselijk lichaam en veelvoorkomende klachten waarin gebruik wordt gemaakt van eenvoudige anatomische afbeeldingen en eenvoudige teksten.

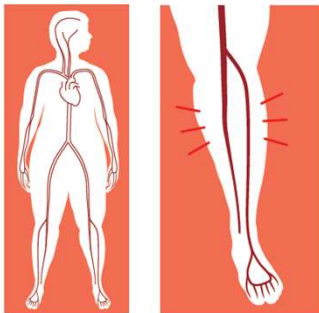
Hart en bloedvaten	Luchtwegen	Diabetes	Maag-darmstelsel	Seksualiteit en voortplanting

PHAROS

Hart en bloedvaten

- [Algemene informatie](#)
- [Hoge bloeddruk](#)
- [Te hoog cholesterol](#)
- [Bloedvatvernauwing](#)
- [Hartkramp](#)
- [Hartaanval](#)

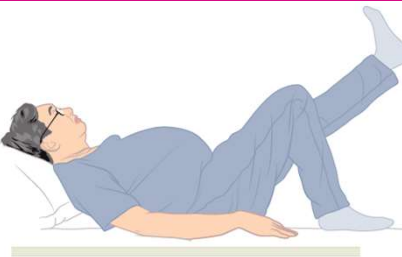

4. Trombose-been

Bij een trombose-been stroomt het bloed niet goed door de aders in uw onderbeen.
Er zit een bloedprop vast in een bloedvat.
Uw kuit wordt dan dik en pijnlijk.
De bloedprop kan losschieten en in de longen komen.
Dat heet een longembolie en is gevaarlijk.

Medicijn spuiten

De eerste dagen na de operatie spuit u een medicijn tegen trombose.
In het ziekenhuis leggen ze uit hoe u dat moet doen.

Benen bewegen – dit moet u doen

Het is belangrijk om uw benen goed te bewegen.
Dit moet u doen:

1. Kom uit uw bed en wandel een stukje.
Doe dat elke dag 3 keer, elke keer 10 minuten.
Vaker en langer mag ook. Probeer dat te doen.
2. U ligt op bed en buigt uw knieën en enkels.
Daarna strekt u uw knieën en enkels.
Doe dat zoveel mogelijk.

Medicijnen

Medicijn tegen trombose

Na de operatie prikt u elke dag een bloedverdunner in uw buik of bovenbeen.
Dit is belangrijk om de kans op trombose kleiner te maken.

In het ziekenhuis krijgt u uitleg hoe u moet prikken.
Uw arts vertelt ook hoe lang u deze prik moet gebruiken.

Ik denk dat ik een trombosebeen heb

Voorlezen | Print | E-mail

In het kort

- Een dik, rood en pijnlijk onderbeen kan een trombosebeen zijn.
- Bel met deze klachten uw huisarts.
- Trombose betekent dat er een bloedklont in een bloedvat zit.
- Door de klont kan een bloedvat dicht gaan zitten.
- Bij trombose krijgt u medicijnen (bloedverduunners).
- U krijgt ook strak verband om uw been.
- U mag gewoon staan en lopen.

Onderwerp
Trombosebeen

Alle situaties

Ik denk dat ik een trombosebeen heb

Ik heb een trombosebeen en krijg een behandeling

Ik heb een trombosebeen gehad

Film

TROMBOSEBEEN

Handboek diabetes

Eenvoudige uitleg over diabetes

- Wat is diabetes?
- Wat kunt u zelf doen?
- Wie helpt u?

Dit handboek voor de patiënt kunt u bestellen via pharos.nl/webshop

Beveiligen is gezond

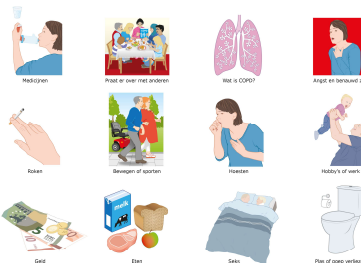

Tabletten voor diabetes

Neem de tabletten elke dag op dezelfde tijd in.

Handboek COPD

Meer weten?

Gesprekken oefenen

- <https://pharosleerplatform.nl/>
- Accreditatie: 2 of 3 punten

Standaard

Welkom Gudule
Op jouw persoonlijke leeromgeving

Beschikbare cursussen

Cultuursensitief communiceren met migranten, met focus op antibiotica

Effectief communiceren in de zorg

Goed begrepen, oefenen met virtuele patiënten

In gesprek over meisjesbesnijdenis

Contact: info@pharos.nl

Oefenen met begrijpelijk communiceren 2

In deze gespreks simulatie oefent u het begrijpelijk uitleggen met meneer De Jong, een patiënt met COPD (ook hier staat samen beslissen nog *niet* centraal). Meneer De Jong heeft kort achter elkaar twee exacerbaties gehad en daarom krijgt hij extra medicatie. Hoe legt u hem dit uit?

Deze casus sluit aan bij longziekten. Heeft u een ander specialisme? Uiteraard kunt u deze simulatie ook doen; voor andere specialismen zitten er ook waardevolle lessen in.

Hallo, goedemorgen.

Hoe is het met u, meneer de Jong?

Fijn dat u er bent, meneer de Jong.

Goedemorgen meneer de Jong.

Sneltest vragenlijsten

LET OP!

Alle elementen zijn hierin belangrijk en maken de vragenlijst begrijpelijk en toegankelijk!

Sneltest vragenlijst

Is uw vragenlijst geschikt voor iedereen? Doe hier de sneltest en zie of de vragenlijst geschikt is voor iedereen of dat er aanpassingen nodig zijn. Voor meer toelichting over de sneltest zie ook de inhoud van deze sneltest en de voorbeelden van vragenlijsten zijn gebaseerd op de ervaringen met vragenlijsten van Pharos-medischcontact. Zij hebben vragenlijsten handvatter gemaakt en gratis met mensen die moeite hebben met lezen en schrijven.

■ groen = ja / goed   ■ oranje = een beetje, maar kan beter of meer   ■ rood = nee of nauwelijks

Beoordeling	Kleur	Toelichting	Verbeteraanpak
Beleefbaarheid			
De vragenlijst is gemakkelijk te lezen en te schrijven (A2-B1).	3/5	De vragenlijst wordt zo aangeboden dat het past bij de kennis en vaardigheden van de respondent. Denk aan digitale vaardigheden en in hoeverre een computer en internet.	- De respondent kan lezen tussen een papieren of digitale versie. - De respondent heeft geen knuis, maar krijgt een duidelijke link via de mail die direct toegang geeft tot de vragenlijst. - De respondent moet een account aanmaken of de vragenlijst kan direct geopend worden met een DigiD, inlogcode of wachtwoord.
Er wordt bij de vragenlijst een handleiding en korte video's toegevoegd.	3/5	- Er wordt een papieren versie of een digitaal versie toegevoegd. - De digitale vragenlijst bevat een voorbeeldvraag.	- Ja, de knop staat duidelijk bovenaan de pagina. - Ja, maar de knop staat niet bovenaan de pagina. - Neen.
De vragenlijst bevat maximaal 20 vragen.	3/5	- Er worden maximaal 10 vragen of een duidelijke knop toegevoegd. - Maximaal 10-20 vragen. - Meer dan 20 vragen.	- Ja. - Neen. - Neen.
De antwoordsmogelijkheden per vraag bevatten maximaal 3 antwoordsmogelijkheden.	3/5	- Er zijn 3 of minder antwoordsmogelijkheden. 4 antwoordsmogelijkheden. 5 of meer antwoordsmogelijkheden, met antwoordsmogelijkheden van schuifsystemen.	- Ja. - Neen. - Neen.
De vragenlijst is geschikt voor mensen met een laag niveau van hulpeenheden gebruikt.	3/5	- Er zijn geen hulpeenheden toegevoegd. - Er zijn hulpeenheden toegevoegd. - Er zijn meer dan 10 hulpeenheden toegevoegd.	- Ja. - Neen. - Neen.
De vragenlijst bevat geen dubbele vragen of afleidingen. Het is duidelijk welke vragen er zijn en welke niet.	3/5	- Er zijn geen dubbele vragen of afleidingen. - Er zijn dubbele vragen of afleidingen toegevoegd. - Er zijn afleidingen toegevoegd.	- Ja. - Neen. - Neen.
De vragenlijst is duidelijk en gemakkelijk te lezen en te schrijven.	3/5	- Er zijn geen dubbele vragen of afleidingen. - Er zijn dubbele vragen of afleidingen toegevoegd. - Er zijn afleidingen toegevoegd.	- Ja. - Neen. - Neen.
De vragenlijst is duidelijk en gemakkelijk te lezen en te schrijven.	3/5	- Er zijn geen dubbele vragen of afleidingen. - Er zijn dubbele vragen of afleidingen toegevoegd. - Er zijn afleidingen toegevoegd.	- Ja. - Neen. - Neen.
De vragenlijst is duidelijk en gemakkelijk te lezen en te schrijven.	3/5	- Er zijn geen dubbele vragen of afleidingen. - Er zijn dubbele vragen of afleidingen toegevoegd. - Er zijn afleidingen toegevoegd.	- Ja. - Neen. - Neen.

Sneltest vragenlijst

Voor wie is deze sneltest bedoeld? Deze sneltest is bedoeld voor iedereen die een vragenlijst ontwikkelt. Daarnaast is deze sneltest bedoeld voor iedereen die een vragenlijst gebruikt. Het doel van deze sneltest is om te helpen bij het ontwikkelen van vragenlijsten die voor iedereen toegankelijk en handvatter zijn.

Deelname vragenlijsten voor iedereen

Deelname vragenlijsten zijn vragenlijsten die bedoeld zijn om de kennis en vaardigheden van de respondent te meten. Deze vragenlijsten zijn bedoeld voor iedereen die een vragenlijst ontwikkelt. Het doel van deze vragenlijsten is om te helpen bij het ontwikkelen van vragenlijsten die voor iedereen toegankelijk en handvatter zijn.

Het doel van een vragenlijst

De doelstelling van een vragenlijst is om de kennis en vaardigheden van de respondent te meten. Het doel van een vragenlijst is om te helpen bij het ontwikkelen van vragenlijsten die voor iedereen toegankelijk en handvatter zijn.

Waarom deze sneltest belangrijk is

Deze sneltest is belangrijk omdat hij helpt bij het ontwikkelen van vragenlijsten die voor iedereen toegankelijk en handvatter zijn. Het doel van deze sneltest is om te helpen bij het ontwikkelen van vragenlijsten die voor iedereen toegankelijk en handvatter zijn.

<https://www.pharos.nl/infosheets/duidelijke-vragenlijsten-de-basis-voor-goede-zorg/>

Eenvoudige en begrijpelijke onderzoeksformulieren: PIF

- Eenvoudige en begrijpelijke onderzoeksformulieren: patiëntinformatieformulier (PIF)

De gebruikte formulieren zijn vaak te ingewikkeld: patiënten begrijpen ze niet en besluiten niet mee te doen. Je mist een deel van je onderzoekspopulatie!

Marcel Levi, 10 juni 2021

Uninformed consent

Radeloos kwam mijn buurvrouw advies vragen. Haar echtgenoot bleek te zijn gediagnosticeerd met uitgezaaide darmkanker. De behandeling in het ziekenhuis verliep goed en het echtpaar wist zich staande te houden in de

www.medischcontact.nl

https://www.medischcontact.nl/opinie/blogs-columns/column/uninformed-consent-1.htm?utm_source=linkedin&utm_medium=coosto

<https://www.pharos.nl/kennisbank/eenvoudige-en-begrijpelijke-onderzoeksformulieren-patientinformatieformulier-pif/>

Eenvoudige en begrijpelijke onderzoeksformulieren: IC

- Eenvoudige en begrijpelijke onderzoeksformulieren: toestemmingsformulier (IC)

TOESTEMMINGSFORMULIER
(Zie de bijlage voor de toelichting)

- Ik begrijp dat (de onderzoeker) mij wil vragen naar de ervaring met gesprekken in het ziekenhuis.
- Ik begrijp dat **alleen** (de onderzoeker) mijn naam en verhaal horen.
- Ik begrijp dat deze studie mijn dokter of verpleegkundige helpt.
- Ik heb genoeg tijd gehad om na te denken of ik mee wil doen met deze studie.
- Ik weet dat ik kan stoppen wanneer ik wil met deze studie.
- Ik doe mee aan deze studie.

Naam: .....

Handtekening: ..... Datum: .....

z.o.z.

Ondergetekende, verantwoordelijke onderzoeker, verklaart dat de hierboven genoemde persoon zowel schriftelijk als mondeling over het bovenvermelde onderzoek is geïnformeerd. Hij/zij verklaart tevens dat een voorrijge beëindiging van de deelneme door bovengenoemde persoon, van geen enkele invloed zal zijn op de zorg die hem of haar toekomt.

Naam: .....

(Het, voorheen en achternaam onderzoeker)

Functie: Onderzoeker(s) .....

Handtekening: ..... Datum: .....

(Handtekening)

➔ Begrijpelijke formulieren waarmee iedere patiënt mee kan doen aan onderzoek.

<https://www.pharos.nl/kennisbank/eenvoudige-en-begrijpelijke-onderzoeksformulieren-toestemmingsformulier-ic/>

PHAROS

Test

Test: Hoe begrijpelijk is mijn gezondheidsorganisatie voor iedereen?

Beantwoord 10 vragen en ontdek hoe 'gezondheidsvaardig' jouw organisatie is. En hoe je ervoor zorgt dat iedereen jouw informatie over gezondheid kan vinden, begrijpen en gebruiken.

Test
Hoe begrijpelijk is mijn organisatie voor iedereen?

Jouw organisatie scoort:
60%

Opbouw van jouw score:

Ga zo door! Je bent goed op weg.

Je bent goed op weg om je organisatie gezondheidsvaardig te maken. Vanuit hier kun je toewerken naar volgende stappen. Onderstaande informatie en adviezen kunnen je wellicht verder op weg helpen.

[Download rapport \(PDF\)](#)

PHAROS

PHAROS

KENNISBANK TRAININGEN THEMA'S AGENDA
NIEUWS OVER PHAROS CONTACT

ZOEK

[Home](#) / [Training](#) /

Workshop

Praktijkcheck toegankelijkheid voor laaggeletterden

Een huisartsenpraktijk is er voor alle patiënten. Maar hoe zorg je ervoor dat jouw praktijk ook geschikt is voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven? Tijdens een praktijkcheck krijg je bezoek van één of twee ervaringsdeskundigen (taalambassadeurs) en een Pharos-adviseur. Zij beoordelen hoe toegankelijk jouw huisartspraktijk voor laaggeletterden is en geven adviezen voor verbetering.

 Medewerkers van huisartsenpraktijken 2-3 uur
(één medewerker is aanspreekpunt)

Hulpmiddelen voor communicatie vinden jullie in de digitale goodiebag

PHAROS

Hulpmiddelen bij begrijpelijk schrijven

Begrijpelijk schrijven over medicijnen: een aantal hulpmiddelen

Verbeterde etiketteksten

- [Handleiding](#) voor het opstellen van begrijpelijke doseerinstructies op het etiket
Een project van Health Base, KNMP, NHG, VU, Nivel, Centrum voor Patiënt en Geneesmiddel en Pharos, met financiering van ZonMw.
- [Richtlijn](#) voor het opstellen van begrijpelijke etiketteksten
- [Centrale doseertabel](#)
Pharmacom en Medicom
- [Development of Comprehensible Prescription Label Instructions: A Study Protocol for a Mixed-Methods Approach](#), Frontiers, juli 2020.
- [The Impact of Textual Elements on the Comprehensibility of Drug Label Instructions \(DLIs\): A Systematic Review](#), PLoS ONE, mei 2021.

Begrijpelijke bijsluiters

- [Patiëntvriendelijke termenlijst \(met woorden uit bijsluiters\)](#)
Gemaakt in opdracht van het CBG (College ter Beoordeling van Geneesmiddelen)
- [Voorbeeldzinnen voor rijvaardigheid, vergeten in te nemen, zwangerschap en borstvoeding](#)
- [NPI Schrijfwijzer voor het begrijpelijk schrijven over medicijnen](#)

Welke vragen heb je nog?
Lees verder op www.pharos.nl

**Dank voor uw
aandacht**

s.niemer@pharos.nl

[@PharosKennis](https://twitter.com/PharosKennis)